ГРОДЗЕНСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ГАЗЕТА КАЛЕКТЫВУ ГРОДЗЕНСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ Я. КУПАЛЫ

№ 27 (182) 10 снежня 1991 года

ПАЧЫНЧУК ПЁТР ІВАНАВІЧ

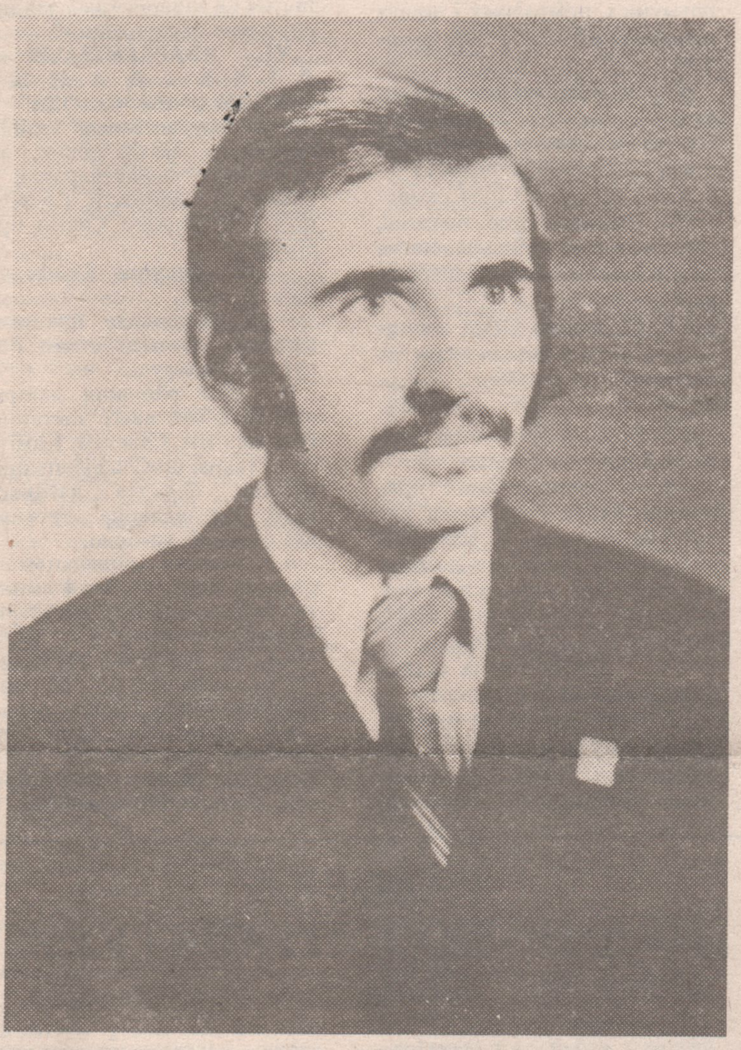

Заўчасна скончылася жыццё Пачынчука Пятра Іванавіча — старшага выкладчыка кафедры тэорыі і методыкі фізічнай культуры Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта імя Я. Купалы, чалавека, поўнага творчых і фізічных сіл, майстра спорту міжнароднага класа, сярэбранага прызёра Маскоўскай Алімпіяды па лёгкай атлетыцы.

П. І. Пачынчук нарадзіўся ў вёсцы Ляхаўцы Маларыцкага раёна Брэсцкай вобласці ў 1954 годзе. У 1972 годзе паступіў у Гродзенскі дзяржуніверсітэт на гісторыка-педагагічны факультэт, які паспяхова скончыў у 1977 годзе. Сваю прафесіянальна-педагагічную падрыхтоўку павысіў у Вышэйшай школе трэнераў пры дзяржаўным Цэнтральным інстытуце фізічнай культуры.

На працягу многіх гадоў П. І. Пачынчук быў вядучым лёгкаатлетам рэспублікі і краіны, рэкардсменам свету ў складанейшым відзе лёгкай атлетыкі — спартыўнай хадзьбе.

За высокія спартыўныя паказчыкі ён быў узнагароджаны медалём «За трудовую доблесть» і Граматай Вярхоўнага Савета БССР.

Мы ведалі Пятра Іванавіча як жыццярадаснага, добразычлівага чалавека, надзейнага таварыша і сябра.

Светлая памяць аб Пятру Іванавічу Пачынчуку назаўсёды захаваецца ў нашых сэрцах.

Група таварышаў.

Да ўвагі студэнтаў

ДЗЯРЖКАМІТЭТ СССР ПА НАРОДНАЙ АДУКАЦЫІ ПАВЕДАМЛЯЕ

Паважаныя студэнты! Матэрыял з такой назвай быў надрукаваны ў нашай газеце 19 сакавіка гэтага года. Але па прычыне няведання альбо па іншых прычынах у вучэбны аддзел чамусьці мала звяртаецца дзяцей-сірат, якія засталіся без апекі бацькоў, за дапамогай. Таму сёння мы друкуем вытрымкі з матэрыяла, каб яшчэ раз напомніць гэтым студэнтам, што вучэбны аддзел можа аказаць матэрыяльную і іншую дапамогу.

Матэрыяльнае забеспячэнне і льготы для студэнтаў і навучэнцаў, якія знаходзяцца на поўным дзяржаўным забеспячэнні.

Студэнты вышэйшых і навучэнцы сярэдніх спецыяльных навучальных установ з ліку дзяцей-сірат і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў (з ліку былых выхаванцаў інтэрнатных установ) пры паступленні ў вышэйшыя і сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы залічваюцца на поўнае дзяржаўнае забеспячэнне.

Акрамя таго, на поўнае дзяржаўнае забеспячэнне могуць залічвацца непаўналетнія студэнты і навучэнцы, што страцілі бацькоў у час вучобы ў навучальнай установе, над якімі не ўстаноўлена апека.

Указаныя асобы ў перыяд навучання забяспечваюцца харчаваннем па нормах (без уліку тарговай нацэнкі). 1 руб. 89 кап. (у РэсрубліцыБеларусь).

У летні аздараўленчы перыяд (да 90 дзён), у выхадныя, святочныя і канікулярныя дні норма расходаў на харчаванне павялічваецца з разліку 20 кап. у дзень на кожнага чалавека.

Інагароднім навучэнцам бясплатнае харчаванне даецца з моманту іх прыбыцця ў навучальныя ўстановы і да залічэння ў іх.

Пасля сканчэння навучальнай установы пры працаўладкаванні выдаецца адзенне, абутак, мяккі інвентар і абсталяванне з разліку 1140 руб. на чалавека (для тых, хто знаходзіцца на поўным дзяржаўным зябеспячэнні), а таксама грашовую дапамогу на першапачатковыя расходы ў памеры 100 рублёў. У выпадку прызыву выпускнікоў у войска, а таксама рэгістрацыі шлюбу даецца права выдаваць замест пералічанага інвентара і абсталявання грашовую кампенсацыю ў памеры 1140 руб. або пералічваць гэтую суму ў якасці ўкладу на імя выпускніка ў Ашчадным банку СССР.

У перыяд канікул дзеці-сіраты і дзеці, якія засталіся без апекі бацькоў, могуць набыць бясплатныя пуцёўкі ў дамы адпачынку, пансіянаты і прафілакторыі, студэнцкія спартыўна-аздараўленчыя лагеры, а пры наяўнасці медыцынскіх паказанняў — у санаторыі. Акрамя таго, студэнты і навучэнцы могуць праводзіць канікулы ў тых установах або сем ́ях, дзе яны выхоўваліся. Расходы, звязаныя з праездам студэнтаў і навучэнцаў у месцы адпачынку і назад, робяцца за кошт сродкаў, прадугледжаных на ўтрыманне навучальных установ.

Студэнты і навучэнцы штогод маюць права атрымліваць матэрыяльную дапамогу ў памеры да 100 рублёў за кошт стыпендыяль-

(Працяг на 2 стр.)

ІНФАРМАЦЫЙНЫ КАЛЕЙДАСКОП

НАВУКОВЫЯ СУВЯЗІ

У канцы лістапада 1991 года ў Беластоку адбылася навуковая канферэнцыя, прысвечаная даследаванню славянскіх моваў і літаратур. Яе арганізавала і праводзіла філія Варшаўскага універсітэту ў Беластоку. З дакладамі выступілі польскія, беларускія і расейскія вучоныя — з Варшавы, Лодзі, Санкт-Пецярбурга, Казані, Віцебска, Гродна і іншых навуковых цэнтраў. Ад Гродзенскага універсітэта імя Янкі Купалы прынялі ўдзел супрацоўнікі факультэта беларускай філалогіі і культуры — загадчык кафедры мовазнаўства прафесар П. Сцяцко і загадчык кафедры беларускай літаратуры дацэнт К. Лецка.

Доктар філалагічных навук П. Сцяцко прачытаў даклад на тэму «Беларуска-польскія ўзаемасувязі на лексічным узроўні». Вучоны вызначыў варункі пранікнення запазычаных слоў з польскай мовы ў беларускую і з беларускай у польскую, паказаў неаднолькавую функцыю і ступень актыўнасці запазычанняў у розных стылях беларускай і польскай моваў. Падрабязна разгледжаны ў дакладзе прыметы слоў польскай мовы (фанетычныя, словаўтваральныя і іншыя) і ў адпаведнасці з імі — групы паланізмаў у беларускіх паўднёва-заходніх гаворках і найболей — у народна-дыялектнай мове жыхароў Гродзеншчыны, што знайшло свой адбітак у апублікаваных аўтарам дакладу ранейшых кнігах: «Дыялектны слоўнік. З гаворак Зэльвеншчыны» (1970), «Народная лексіка» (1970). «Народная лексіка і словаўтварэнне» (1972) і «Беларускае народнае словаўтварэнне» (1977).

Кандыдат філалагічных навук К. Лецка выступіў з дакладам на тэму «Верш Янкі Лучыны» «Пышнь відок» у беларускіх перакладах», дзе ўпершыню прааналізаваў беларускія пераклады верша, прысвечанага тэме Каўказу і Беларусі, вызначыў суадносіны рамантычных і рэалістычных тэндэнцыяў у арыгінале і перакладах.

Былі наладжаны цесныя навуковыя сувязі з аддзелам усходнеславянскай філалогіі Беластоцкай філіі Варшаўскага універсітэта і Гродзенскім універсітэтам. Праф. П. Сцяцко прымае ўдзел у стварэнні падручніка па кантрастыўнай граматыцы. Ён запрошаны кансультантам аспірантаў і дактарантаў гэтага універсітэта па праблемах беларускай лінгвістыкі.

ПРЫГАЖУНІ, НЕ СПІЦЕ Ў ШАПКУ

Калі вы прыгожая дзяўчына і вам споўнілася 18 гадоў, а ў кішэні ёсць 60 рублёў, то перад вамі адкрываюцца спакуслівыя перспектывы. У палацы хімікаў польская фірма «БЕСТ» праводзіць конкурс кандыдатак у манекеншчыцы. Усё астатняе залежыць толькі ад вас!

Абмяркоўваем праект

Апублікаваны праект Статута Студэнцкага Саюза Гродзенскага дзяржуніверсітэта імя Янкі Купалы. Нельга сказаць, што гэта зроблена своечасова або са спазненнем, але зроблена правільна, выбар таксама правільны. Мне хочацца ўнесці свае прапановы і дапоўніць праект Статута.

С. ГУБЕРНАТАРАЎ,
студэнт 4 курса
юрыдычнага факультэта

Дапаўненні чытайце на 2-й старонцы

СТАТУТ СТУДЭНЦКАГА САЮЗА ГРОДЗЕНСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

I. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Пункт 1.1 прапаную пакінуць бяз змен.

1.2. Асноўнымі мэтамі Студэнцкага Саюза з´яўляецца:

— ахова сацыяльна-эканамічных і прафесіянальных інтарэсаў;

— садзеянне ўдасканальванню і дэмакратызацыі сістэм народнай адукацыі;

— развіццё навуковай, тэхнічнай і мастацкай творчасці;

— дапамога ў рэалізацыі асабістых правоў і свабод, аматарскіх інтарэсаў;

— вытворча-гаспадарчая і пасрэдніцкая дзейнасць;

— дабрачынная і культурна-асветніцкая дзейнасць;

— уцягненне ў заняткі масавым спортам і фізічнай культурай;

— пашырэнне міжнародных кантактаў і сувязей.

1.3. Студэнцкі Саюз ГрДзУ імя Я. Купалы дзейнічае на аснове гэтага Статута, у адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь і рэспубліканскім заканадаўствам.

Умяшанне дзяржаўных органаў і службовых асоб у дзейнасць Студэнцкага Саюза не дапускаецца, акрамя выпадкаў, калі гэта прама прадугледжана законам.

1.4. Студэнцкі Саюз ГрДзУ імя Я. Купалы з´яўляецца юрыдычнай асобай, карыстаецца правамі і выконвае абавязкі, звязаныя з яго дзейнасцю, мае самастойны баланс, разліковы і іншыя рахункі ва ўстановах банкаў, пячатку са сваёй назвай, эмблему і іншыя рэквізіты.

II. ЧЛЕНСТВА Ў СТУДЭНЦКІМ САЮЗЕ. ПРАВЫ І АБАВЯЗКІ ЧЛЕНАЎ СТУДЭНЦКАГА САЮЗА

П.2.3. дапоўніць:

— на атрыманне работы ў гаспадарках (прадпрыемствах) Саюза з улікам магчымасцей Саюза і кваліфікацыі членаў Студэнцкага Саюза.

— на атрыманне часткі прыбылі (ад дзейнасці прадпрыемстваў Саюза, з улікам асабістага ўдзелу.

Увесці новы раздзел.

IV. ГАСПАДАРЧАЯ І САЦЫЯЛЬНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ СТУДЭНЦКАГА САЮЗА.

4.1. Для ажыццяўлення гаспадарчай і сацыяльнай дзейнасці Студэнцкі Саюз стварае, рэарганізуе і ліквідуе прадпрыемствы, гаспадарча-разліковыя цэнтры, выдавецтвы, рэдакцыі газет і часопісаў, іншыя гаспадарчыя, культурна-асветніцкія, спартыўныя, навукова-тэхнічныя арганізацыі, гурткі мастацкай самадзейнасці.

1. Студэнцкі Саюз будзе займацца выдавецкай і паліграфічнай дзейнасцю, вызначаць з захаваннем устаноўленага парадку цэны на прадукцыю і паслугі прадпрыемстваў, якія яму належаць, а таксама на білеты для наведвання мерапрыемстваў, якія арганізаваны Саюзам, і забяспечваць інфармацыю аб расходванні выручаных сродкаў.

2. Арганізацыяй і правядзеннем платных канцэртаў, дыскатэк, творчых сустрэч, займальных праграм, выставак карцін і іншых твораў мастацтва.

3. Агранізацыяй турызму, у тым ліку і замежнага.

4. Аўдзітарскай дзейнасцю.

5. Арганізацыяй і ўтрыманнем займальных (забаўляльных) цэнтраў, паркаў, стралковых ціраў, кегельбанаў, більярдных залаў, залаў ігральных аўтаматаў, таталізатараў.

6. Арганізацыяй і правядзеннем латарэй.

7. Вытворчасцю і дэмастрацыяй кіна- і відэапрадукцыі.

8. Непасрэдным ажыццяўленнем знешнеэканамічнай дзейнасці, адпаведнай мэтам і задачам Студэнцкага Саюза. Утварэннем з замежнымі партнёрамі сумесных прадпрыемстваў, арганізацый і часовых калектываў для рашэння сацыяльна-эканамічных, навукова-тэхнічных пытанняў, арганізацыі вольнага часу моладзі, пашырэння кантактаў у вобласці культуры, спорту і ўсемагчымае садзейнічанне развіццю міжнароднага студэнцкага руху.

9. Аказаннем кансультацыйных і пасрэдніцкіх паслуг у вобласці маркетынгу, рэкламы і рэалізацыі прадукцыі, у тым ліку пасрэдніцтва ў знешнеэканамічных аперацыях.

10. Вытворчасцю і рэалізацыяй сваёй прадукцыі, перапрацоўкай сыравіны і адходаў вытворчасці.

11. Аказаннем транспартных паслуг.

4.2. Студэнцкі Саюз будзе ажыццяўляць іншыя віды дзейнасці, калі яны не забаронены заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь і адпавядаюць мэтам, прадугледжаным у Статуце Саюза.

Асобнымі відамі дзейнасці, пералік якіх зацвярджаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, Студэнцкі Саюз можа займацца толькі на падставе спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі).

4.3. Студэнцкі Саюз мае права прадаваць і перапрадаваць, абменьваць, здаваць у арэнду, прадстаўляць бясплатна ў часовае карыстанне будынкі, збудаванні, абсталяванне, транспартныя сродкі, інвентар і іншыя матэрыяльныя каштоўнасці, што яму належаць, прадпрыемствам і грамадзянам.

4.4. Адносіны паміж прадпрыемствамі, якія стварыў Саюз, або пры яго ўдзеле, і самім Студэнцкім Саюзам вызначаюцца Статутамі прадпрыемстваў (калі яны з´яўляюцца юрыдычнай асобай), ці палажэннямі аб іх, прынятымі старшынёй (Праўлення, Савета, Камітэта).

4.5. Студэнцкі Саюз можа аб´ядноўваць частку сваіх сродкаў на дагаворных пачатках у мэтах лепшага выканання статутных задач са сродкамі дзяржаўных, каапературыўных, прыватных і іншых прадпрыемстваў і арганізацый.

4.6. Не дапускаецца расходванне маёмасці Студэнцкага Саюза на мэты, не звязаныя з яго статутнай дзейнасцю.

4.7. Студэнцкі Саюз самастойна вырашае ўсе пытанні, звязаныя з фінансаваннем сваёй гаспадарчай і сацыяльнай дзейнасці.

4.8. Студэнцкі Саюз ажыццяўляе ўсемагчымыя меры па паляпшэнню вучэбнага працэсу, яго ўдасканаленню, дэмакратызацыі, паляпшэнню ўмоў быту, адпачынку студэнтаў.

4.9. Студэнцкі Саюз праводзіць сярод студэнцтва культурна-масавую і асветніцкую работу, арганізуе адпачынак, садзейнічае развіццю мастацкай самадзейнасці, фізічнай культуры і спорту.

V. МАЁМАСЦЬ СТУДЭНЦКАГА САЮЗА

5.1. У маёмасці Студэнцкага Саюза могуць знаходзіцца будынкі, збудаванні, жыллёвы фонд, абсталяванне, інвентар, маёмасць культурна-асветніцкага і аздараўленчага прызначэння, грашовыя сродкі, акцыі, іншыя каштоўныя паперы і іншая маёмасць, неабходная для матэрыяльнага забеспячэння дзейнасці, прадугледжанай Статутам. Ва ўласнасці Студэнцкага Саюза могуць знаходзіцца прадпрыемствы, якія ствараюцца за кошт сродкаў Студэнцкага Саюза ў адпаведнасці з мэтамі, указанымі ў Статуце.

5.2. Грашовыя сродкі Студэнцкага Саюза фарміруюцца з уступных і членскіх узносаў, добраахвотных узносаў і ахвяраванняў, паступленняў ад правядзення, у адпаведнасці са Статутам, лекцый, выставак, спартыўных і іншых мерапрыемстваў, латарэй; даходаў ад вытворча-гаспадарчай, пасрэдніцкай і выдавецкай дзейнасці; крэдытаў банкаў і іншых не забароненых заканадаўствам паступленняў.

VI. РЭАРГАНІЗАЫЯ [sic] І ЛІКВІДАЦЫЯ СТУДЭНЦКАГА САЮЗА

6.1. Рэарганізацыя (зліццё, далучэнне, раздзяленне, выдзяленне, пераўтварэнне) і спыненне дзейнасці (ліквідацыя Студэнцкага Саюза праводзіцца)

— па рашэнню Канферэнцыі;

— у выпадках, прадугледжаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

6.2. Для рашэння маёмасных і фінансавых пытанняў Праўленнем, Саветам, Камітэтам ствараецца ліквідацыйная камісія, парадак дзейнасці якой вызначаецца органам, які стварыў камісію.

6.3. Пасля ліквідацыі і рэарганізацыі Саюза і выплаты ўсіх крэдытаў, запазычанасцей маёмасць, што засталася, а таксама грашовыя сродкі пераходзяць да правапрымальніка Саюза.

6.4. Юрыдычны адрас Студэнцкага Саюза ГрДзУ імя Я. Купалы: **230023, г. Гродна, вул. Ажэшкі, 22, пакой 302.**

(ПАЧАТАК НА ПЕРШАЙ СТАРОНЦЫ)

нага фонду, а таксама сродкаў, прадугледжаных на ўтрыманне гэтых навучальных устаноў; забяспечваюцца таксама і стыпендыяй у перыяд вытворчай практыкі ва ўстаноўленых памерах незалежна ад атрымліваемай імі зарплаты.

Асобы гэтай катэгорыі могуць набыць адзіны білет, які дае права на бясплатнае наведванне кінатэатраў, выстаў, музеяў, бясплатны праезд на грамадскім гарадскім (прыгарадным) транспарце (акрамя таксі).

Выпускнікам вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, якія знаходзяцца на поўным дзяржаўным забеспячэнні, за час водпуску акрамя стыпендыі выплачваецца месячная грашовая кампенсацыя за харчаванне, зыходзячы з устаноўленых норм.

Матэрыяльнае забеспячэне і льготы студэнтам і навучэнцам з ліку апякаемых.

Студэнты і навучэнцы з ліку дзяцей-сірат і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, якія знаходзяцца (знаходзіліся) пад апекай, асобы, якія страцілі бацькоў да паўналецця, якія жылі ў родных, а тыя не афармілі апеку, а таксама паўналетнія, якія страцілі абодвух або адзінага бацьку (маці), у перыяд навучання ў вучэбнай установе, на поўнае дзяржаўнае забеспячэнне не залічваюцца.

Акрамя таго, указаныя студэнты і навучэнцы забяспечваюцца: адзіным білетам, які дае права на бясплатнае наведванне кінатэатраў, выстаў, музеяў, бясплатны праезд у гарадскім (прыгарадным) транспарце (акрамя таксі); стыпендыяй у перыяд вытворчай практыкі ва ўстаноўленым памеры, незалежна ад атрымліваемай імі зарплаты.

Павышаная стыпендыя, выпадкі выплаты грошай за харчаванне, забеспячэння жыллём, прадстаўленне акадэмічных водпускаў.

Асобам, якія залічаны на поўнае дзяржаўнае забеспячэнне, якія не выязджаюць у месцы арганізаванага адпачынку ў дні канікул, а таксама ў перыяд хваробы выдаюць наяўныя грошы ў межах грашовай нормы на харчаванне з улікам targовай нацэнкі.

Студэнты і навучэнцы, якія знаходзяцца пад апекай дзяржавы або грамадзян, пасля сканчэння вышэйшай ці сярэдняй навучальнай установы, або пасля сканчэння тэрмінаў службы ва Узброеных Сілах СССР забяспечваюцца добраўпарадкаваным жыллём па-за чаргой (калі ім не можа быць вернута жыллё, дзе яны жылі і выхоўваліся раней).

Для забеспячэння магчымасці своечасовага прадстаўлення жылля, адміністрацыя навучальных устаноў, у інтэрнаце якіх жывуць студэнты і навучэнцы, за год да сканчэння навучальнай установы паведамляе выканкаму мясцовага Савета аб асобах, якія павінны быць забяспечаны добраўпарадкаваным жыллём. Апекуны паведамляюць аб гэтым пасля дасягнення падапечнымі 17-ці гадоў.

Пры прадстаўленні студэнтам вышэйшых і навучэнцам сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў з ліку дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, акадэмічных водпускаў па медыцынскіх рэкамендацыях, адміністрацыя навучальнай установы па прадстаўленню Савета навучальнай установы павінна вырашыць пытанне аб матэрыяльным забеспячэнні студэнтаў і навучэнцаў (забеспячэнне іх лячэннем, харчаваннем і г. д.).

Адначасова паведамляем, што студэнты і навучэнцы з ліку дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, вызваляюцца ад платы падаходнага падатку па атрымліваемай стыпендыі.

Акрамя таго, улічваючы тое, што рашэннямі Урада матэрыяльнае забеспячэнне студэнтаў і навучэнцаў з ліку асоб, якія страцілі бацькоў пасля дасягнення18 гадоў, і паступіўшых пазней у ВНУ, не прадугледжана, лічым мажлівым студэнтам і навучэнцам указанай катэгорыі выплачваць надбаўку да стыпендыі, а таксама аказаць матэрыяльную дапамогу ў памерах, устаноўленых калектывам студэнцкіх груп і`грамадскіх арганізацый за кошт сродкаў фонду матэрыяльнай дапамогі і заахвочвання.

Гэтымі і іншымі льготамі вы можаце карыстацца, а за больш поўнай і змястоўнай інфармацыяй вам трэба звярнуцца непасрэдна ў вучэбны аддзел. За гэты час, пэўна, змяніліся і сумы грашовай дапамогі і іншыя моманты.

ГАВОРКА ПРА НОВУЮ ЛІТАРАТУРУ

адбылася ў лістападзе ў Наваполацку

На чарговае паседжанне народнага універсітэта «Роднае слова» на гэты раз прыехала некалькі гасцей: крытык Сяргей Кавалёў, паэт Юрась Пацюпа (абодва з Менску), паэт Юры Гумянюк (з Гародні). Нягледзячы на малады ўзрост, усім яшчэ няма трыццаці, яны даволі вядомыя літаратары. Сяргей Кавалёў выдаў дзве кнігі пра беларускае прыгожае пісьменства: «Як пакахаць ружу» і«Партрэт шкла». Крытык разглядае ў іх галоўным чынам маладую паэзію — новыя імёны, новыя зборнікі, новыя тэндэнцыі. Сяргей, акрамя таго, плённа займаецца навуковай працай — нядаўна абараніў кандыдацкую дысертацыю па паэзіі Вялікага княства Літоўскага, выкладае ў дзяржаўным універсітэце ў Менску.

У гэтым годзе выйшаў паэтычны зборнік Юрася Пацюпы «Ноч». Юры Гумянюк пакуль не мае асобнага зборніка, вершы яго друкаваліся ў беларускай перыёдыцы.

Зразумела, гаворка на сустрэчы пайшла аб новым паэтычным пакаленні. Слухачы пачулі пра першыя крокі і дзейнасць літаб´яднання «ТУТЭЙШЫЯ», пра тое, у якіх варунках адбывалася станаўленне новай паэтычнай генерацыі. Пакаленне канца 80-х пачатку 90-х павінна было адрозніваццa ад папярэдніх, адрозніваццa значна. Бо знікненне гвалту кіруючай партыйнай ідэалогіі дазволіла развівацца беларускай літаратуры, у тым ліку і паэзіі, ва ўсіх кірунках і формах. З´явіліся ўрбаністычныя, авангард-

ныя вершы іншых кірункаў. Калі ў «Тутэйшыя» аб´ядноўваліся ўсе маладыя літаратары, якія не прымалі гвалту над літаратурай, дык на пачатку 90-х, на рэштках выканаўшай сваю місію суполкі «Тутэйшыя», пачалі самаадвольна ўзнікаць іншыя суполкі, невялікія, па 3—6 чалавек, якія на гэты раз ужо аб´ядноўвалі аднадумцаў, паэтаў, што распрацоўвалі адпаведную плынь. Адну з такіх суполак прадстаўлялі госці, паэты Юрась Пацюпа і Юры Гумянюк. Яны чыталі свае вершы, дзяліліся думкамі адносна сённяшняга становішча ў беларускай літаратуры.

Ішла гаворка на сустрэчы і пра складанасці, якія ўзнікаюць у наш час на шляху маста... наступ маскультуры, цяж... эканамічнага характару. ... ў нялёгкіх сённяшніх ум... маладыя літаратары павінн... карыстоўваць свае прадпр... льніцкія здольнасці. Ства... альтэрнатыўныя, незалежны... данні, прыватныя выдаве... новыя газеты і часопісы. У ... кірунку ўжо тое-сёе ро... Адноўлена выданне газеты ... ША НІВА», якая выдавалася ... стагоддзе назад, у Вільні. ... лежнымі выдавецтвамі выд... ны некалькі зборнікаў ма... паэтаў.

Напрыканцы сустрэчы ... адказалі на пытанні. Шма... цікавіла становішча з белар... культурай і мовай у Га... дзейнасць польскіх тавар... на Беларусі. Госці па магчы... задаволілі цікавасць слуха...

Вёў сустрэчу паэт Але... куш

А. ...
Нав...

На здымках: свае вер... Юрась Пацюпа; паэт Юр... нюе; крытык Сяргей Ка...
Фота: А. МАРЦІНКЕВ...

В. КАРАНЕЎСКАЯ

ГРАМАДСТВА ПАТЭНЦЫЯЛЬНЫХ САМАГУБЦАЎ

(ПРАЦЯГ)

VII

Як толькі здолела, я паспрабавала перадаць вам цяжкую атмасферу адзіноцтва, дыскамфорту, якая застае вас аднойчы і можа праследаваць да канца жыцця. Атрымалася гэта даволі схематычна, таму што я баялася стаміць чытача глыбокімі даследаваннямі чалавечай псіхікі. Калі зараз апошні сказ я стану паўтараць у розных варыяцыях разоў 10—20, то большасць з вас кіне чытаць. Вось менавіта так робяць людзі, стомленыя і даведзеныя да адчаю немагчымасцю наладзіць жыццё, яны спрабуюць скончыць жыццё самагубствам. Часам гэта ўяўляецца адзіным шляхам, які пазбавіць адразу ад усіх праблем. Таму і гэты спосаб паводзін разглядаецца ў рамках дзевіянтных паводзін.

Для тых, хто не ведае значэння гэтага тэрміна, думаю, наступны раздзел будзе карысным.

VIII

У псіхалогіі дзевіянтныя паводзіны характарызуюцца як «отклоняющееся поведение», якому характэрны ўчынкі, (асобныя або цэлыя сістэмы), якія пярэчаць прынятым у грамадстве маральным або праваым нормам. Асноўныя віды: злачынства і амаральныя паводзіны, якія не караюцца законам. Часам дзевіянтныя паводзіны выступаюць у ролі сродка самасцвярджэння, неабаснаванага або абаснаванага пратэсту. Дарэчы, у 9 з 10 выпадкаў, мяркуюць спецыялісты, юнацкія самазабойствы — крык аб дапамозе. Ці можна назваць яго пасіўным пратэстам, калі ў ахвяру прыносіцца самае дарагое?

IX

Разглядаючы першапрычыны страшэннага зла, прыходзіш да вываду, што ва ўсім свеце яны аднолькавыя. Больш таго, колькасны рост людзей, якія вырашылі скончыць жыццё самагубствам, прама прапарцыянальны росту нестабільнасці, канфрантацыі ў грамадстве. Калі прыняць да ўвагі словы В. Р. Бялінскага «... борьба есть условие жизни: жизнь умирает, когда оканчивается борьба», можна прыйсці да вываду, што, як толькі знікае жаданне змагацца з жыццёвымі непарадкамі, знікае і жаданне працягваць жыць. А Мантэнь дадаў бы: «Готовность умереть избавляет нас от всякого подчинения и принуждения».

Прыкладам таму можа служыць выпадак з 24-гадовым юнаком, які падпаліў сябе ля помніка Леніну. Дзень перад гэтым здарэннем (калі ў 17.35 ён абліў сябе бензінам) быў адноўлены ў памяці па мінутах. Вывад адназначны: нярвовы зрыў ва Уладзіміра Грыгор´ева, натуры яркай і эмацыянальнай, наступіў у выніку доўгага стану дыскамфорту (магчыма, нават стрэсу).*

Заўважце, ён быў неардынарным, уражлівым чалавекам. Падобнае супадзенне амаль заканамерна. У большасці такіх людзей у 18—20 гадоў з´яўляюцца думкі аб самазабойстве. Такую магчымасць у свой час абмяркоўвалі Гётэ, Горкі, Рамен Ралан, Тургенеў, Томас Манн, Сцюарт Мілль... іх замыслам не было дадзена здзейсніцца. А калі б... Страшна падумаць!

X

ШЧЫРАЯ РАЗМОВА

Пакуль што, па маёй задуме, гэты раздзел будзе адзіным, які мае сваю назву. Вы ўжо, мабыць, здагадаліся, што размова будзе складацца з маіх пытанняў і адказаў на іх чалавека, імя якога па зразумелых прычынах будзе зашыфравана літарай «С». Размова адбылася зусім нядаўна і я вырашыла не адкладваць на доўга а зараз жа аформіць яе ў асобнае апавяданне.

Пытанне: *Ці памятаеш ты, калі ў цябе ўпершыню з´явілася думка аб самазабойстве?*

С.: *У дзяцінстве. Слухаючы падобныя размовы, задумваўся аб матывах такіх паводзінаў. І знаходзіў ім апраўданне. Самастойнае жыццё без бацькоў, калі мне было недзе каля 17 гадоў, пастаянна падштурхоўвала мяне да гэтай думкі.*

Пытанне: *Ці станавілася гэта ідэя з цягам часу назойлівай?*

С.: *Не, але кожная новая няўдача, нават самыя малыя дробязі , прыводзілі да думкі аб магчымасці разарваць усе вузлы адным ударам.*

Пытанне: *Ці змяніліся ў сувязі з гэтым знешнія паводзіны?*

С.: *Нязначна. Таму што гэтыя думкі ўзнікаюць пры разважаннях унутры сябе, з самім сабой, а не з іншымі. І таму яны маглі заўважыць толькі маю задуменнасць, смутак.*

Пытанне: *Ці заўважалі змены ў табе твае бацькі?*

С.: *Заўважалі, калі я пачынаў размаўляць з імі, але стараўся не абмяркоўваць будучыню. Я не будаваў далейшых планаў, выказваў абыякавасць. Гэта прымушала іх насцярожвацца.*

Пытанне: *Ці размаўлялі с табой бацькі на тэму аб самазабойствах?*

С.: *Здаралася, але размовы былі адцягнутымі, гаварылі пра некага, але такіх людзей лічылі слабымі.*

Пытанне: *А ты сам? Ці не лічыш ты гэта ўцёкам ад цяжкасцей?*

С.: *У нечым ёсць слабасць, але не ўцёкі ад цяжкасцей, а адзін з выхадаў (гэта ж валявы акт), які разбурае свае і чужыя цяжкасці. Можна было б проста напляваць на ўсе справы, грамадскія абавязацельствы. Для мяне гэта — проста адзін з актаў грамадскага пратэсту.*

Пытанне: *Ці чуў ты, што самазабойцы праклінаюцца царквой і нават хаваюцца за агароджай могілак, што іх душы не знаходзяць спакою, таму што без мэты застаюцца вандроўнічаць па зямлі?*

С.: *Чуў, але праклён царквы мяне не палохае. А душа... Яна і тут не знаходзіць спакою.*

Пытанне: *Ці была ў цябе суіцыдальная спроба?*

С.: *Не было. Але я не чапляюся за жыццё. Проста пакуль што не дайшло да патрэбнай мяжы, а да яе засталося зусім няшмат. Адчуванне, калі коцішся як па жолабу, і самазабойства здаецца выхадам з гэтага жолабу.*

Пытанне: *Пошук свабоды?*

С.: Так. І яшчэ — баюся доўгай і пакутлівай смерці: год, месяц паступова паміраць. Не, актыўнасцю я ніколі не пакутаваў, але хацелася б прыняць маментальную смерць. Сама яна мне не страшная.

Пытанне: *Ці дзяліўся ты са сваімі знаёмымі падобнымі думкамі?*

С.: *Не. Усе яны, у асноўным, пры сустрэчы з цяжкасцямі чакаюць лепшых часоў. Прыстасоўваюцца, міраццца, водка і г. д. Мяне такія адыходы ад цяжкасцей ужо не задавальняюць.*

Пытанне: *Ці не звяртаўся ты да псіхолага?*

С.: *Не. Мяне цікавіць псіхалогія. Але, аналізуючы першапрычыны ўсяго, што адбываецца ў ва мне, я сам магу знайсці рашэнні, здавалася б, правільныя. Але яны не даюць задавальнення. Гэта проста рашэнне, як адно з многіх разнавіднасцяў зла.*

Пытанне: *Як ты лічыш, у якіх сацыяльных слаях больш суіцыдаў?*

С.: *Суіцыдаў дзялю на две катэгорыі. Да першай адношу тых, якія выспяваюць у кары «дзіцячага» гадоўчага мозга. Прычыны выбіраюцца проста смешныя: няма пятых джынсаў або нежаданая цяжарнасць. І другая катэгорыя: чалавек «даходзіць» да гэтай думкі сваім розумам. Да гэтай катэгорыі я адношу і сябе.*

Пытанне: *Гэта значыць, што тваё бачанне свету рэзка адрознівалася ад іншых?*

С.: *Нават у школе, калі я пачынаў глядзець як бы ў іншую плоскасць.*

Пытанне: *Ці змог бы ты глядзець прасцей?*

С.: *Не, тады б гэта быў ужо не я.*

Пытанне: *Ці спрабаваў ты знайсці выйсце адзін, самастойна?*

Кампраміс?

С.: *У большасці яны вырашаюцца. А калі б я не шукаў кампраміс, то зараз не... І чым больш я выпрабоўваю іх, тым бліжэй адчуваю мяжу.*

Пытанне: *Калі спроба суіцыда сарвецца, можа тады табе стане складаней жыць?*

С.: *Так, таму што я напалову ўжо вырваны з жыцця. Многія зараз нават не здагадваюцца аб маіх думках, настроях. Калі яны даведаюцца аб маім праступку, іх адносіны зменяцца, будуць глядзець як на паўмерцвяка. Узаемаадносіны стануць нацягнутымі, штучнымі.*

Пытанне: *Ці не даводзілася табе думаць, што лёс заклаў вялікую колькасць якасцей, якія павінны вывесці цябе на якасна новыя вяршыні, але ты не можаш знайсці, якую вяршыню табе трэба пераадолець, пакарыць?*

С.: *Не, я надзелены магчымасцямі для здзяйснення грандыёзнага. Але я сапраўды ў нейкім сэнсе не магу сябе знайсці.*

Пытанне: *Ці ёсць такая надзея, што цябе яшчэ могуць выратаваць ад апошняга кроку?*

Пытанне: *І так, і не. Таму, што навакольнае можа толькі садзейнічаць маім унутраным зменам. Для гэтага патрэбны працяглы час. Але наўрад ці магчыма такое моцнае ўздзеянне.*

Думаю, што па-сапраўднаму не будзе хапаць мяне чалавекам чатыром, астатнім ненадоўга (першыя тыдні, да 3-х месяцаў).

Пытанне: *Ці ўтрымлівала б цябе адчуванне адказнасці, калі б ты стаў мужам і бацькам?*

Пытанне: *Я спрабаваў бы спыніцца.*

Яго адказы не пакідалі надзеі, яны ўсе імкнуліся са страшэннай сілай да фатальнага выніку. Потым мы яшчэ трошкі пагаварылі, але не дзеля пытання-адказу, а проста шчыра, як сябры. Наўрад ці хто пры сустрэчы з ім, калі ўбачыць яго смутны твар, змучаныя вочы, адчуе ўнутры тытанічную працу душы, адчуе яе адчайныя спробы вырвацца на свабоду, любой цаной. Любой цаной...

12. IV.91.

Размаўляючы с «С» я раптам успомніла, нечакана для сябе самой, як у снежні 1990 года размаўляла з манашкай Брыгідскага касцёла сястрой Ганнай на гэту тэму. Чалавек яна добры і абаяльны, у яе словах (якія я пасля чатырох месяцаў ужо не магу перадаць даслоўна) не адчувалася фальшы, рэзкасці.

Думаю, вам цікава будзе даведацца аб яе меркаваннях.

За чалавечую душу змагаецца два пачаткі: дабро (Бог) і зло (Д´ябал). Мэта другога — пазбавіць усіх на зямлі падтрымкі Бога, г. зн. добрых, адораных Богам людзей, таленавітых і смелых прымусіць самых пайсці з жыцця, уступіць дарогу прыемнікам зла. Д´ябал выпрабоўвае душу, пасяляе ў ёй думку скончыць жыццё, якая праследуе чалавека ўсюды. Адзінае выратаванне: малітва, якая здольная адагнаць спакушальніка, вера ў Бога, у жыццё.

Пачуўшы гэты расказ, мая сяброўка дадала: «Грэх пазбаўляць сябе жыцця, якое даравана нам, і якое табе не належыць». Ці не праўда?

Вера... Сястра Ганна дадае: «Ў Бога», я: «... у будучае». Памятаеце, «С» сказаў мне, што не думае пра будучае таму, што не верыць у яго. Можа ў гэтым прычына ўсяго? І яшчэ адзін важны вывад: думка аб самазабойстве раствараецца ў свядомасці, як толькі парушаецца адзіноцтва: калі ў пакой заходзіць нехта, патрабуючы да сябе хоць мінімум увагі. Адбываецца адцягванне ўвагі. Безумоўна, сама ідэя не адыходзіць, не знікае, яна быццам бы вязне ў падсвядомасці. Але наша мэта — не даць ёй развіцца да такой ступені, каб яна не кіравала свядомасцю, ***дыктуючы свае законы. Давайце змагацца з Д´яблам!***

** Гл. падрабязна: «Гродненская правда» — 1991 год — 8 лютага.*

ЯК НА САМОЙ СПРАВЕ «ХОДЗІЦЬ» ЧАЛАВЕК

Як ХОДЗІЦЬ чалавек? Вядома як, нагамі,— скажаце вы. Між іншым, насуперак гэтай кожнаму вядомай аксіёмы, вучоныя сёння ўносяць сенсацыйную папраўку: чалавек ходзіць як будзільнік — рытм яго жыцця цыклічны і залежыць ад руху Сонца, ад фаз Месяца, ад многіх з´яў прыроды.

Профіль у даследчыкаў новага напрамку — хранальная біялогія, і гэта навука ўстанавіла, што ўсе органы чалавека, яго мозг, цела, душа падпарадкоўваюцца — ад нараджэння да смерці — «трохактнаму цыклу». У адзін і той жа дзень прыліў і адліў фізічных сіл наступае тройчы. Тройчы наступае стомленасць. І твой настрой, хочаш ці не хочаш, падпарадкаваны гэтаму цыклу. Зыходзячы са свайго адкрыцця, хронабіёлагі на Захадзе сёння працуюць над практычнымі рэкамендацыямі, звязанымі з прафесіянальнай дзейнасцю чалавека, з яго бытам, адпачынкам — любымі жыццёвымі сітуацыямі. Напрыклад, шафёрам не рэкамендуецца сядзець за рулём з 2 да 4 гадзін раніцы, нават калі яны перад гэтым рыхтаваліся да начной змены і спалі 8 гадзін. Ад 2 да 4 у чалавеку «спыняецца» будзільнік. Школьнікам хронабіёлагі рэкамендуюць лепш за ўсё рыхтаваць урокі з 16.30 да 18 гадзін. Усе важнейшыя справы на рабоце лепш вырашаць з 10 да 12 раніцы — гэта час, калі будзільнік у чалавеку стукае на поўную катушку і лепшыя фізічныя магчымасці можна скарыстаць на карысць прафесіі.

Ітак, запомнім, што ў кожнага з нас «унутры» — гадзіннік, і лепш за ўсё менавіта па ім вырашаць, што лепш рабіць зараз, а што адкласці на потым. Раім прачытаць і зрабіць вывады:

ЧАС ДЛЯ РАМЯСТВА

Лепшая працаздольнасць нешта майструючых пальцаў рук паміж 15 і 16 гадзінамі.

КАЛІ ЗАВОДЗІЦЬ ЗНАЁМСТВЫ

Самы моцны поціск рукі ў чалавека паміж 9 і 10 гадзінамі.

НА ПРЫЁМ ДА ЎРАЧА

Лепш за ўсё скура чалавека ўспрымае медыцынскія ўколы ў 9 гадзін раніцы.

ЧАС ДЛЯ СПОРТУ

Нашы мускулы найбольш працаздольныя ў 13.30.

ЧАС КАХАЦЬ

Палавы гарманальны пік у 8 гадзін раніцы.

КАЛІ АБЕДАЦЬ

Больш за ўсё страўнікавай кіслаты ўтвараецца ў 13 гадзін — нават калі пры гэтым чалавек нічога не есць.

ВЫ ЗАХАЦЕЛІ ВЫПІЦЬ...

Печань лепш за ўсё ўспрымае алкаголь паміж 18 і 20 гадзінамі.

ЛЁГКА ДЫХАЕЦЦА

Самая высокая інтэнсіўнасць дыхання лёгкіх паміж 16 і 18 гадзінамі.

ЛЕПШАЯ АДЧУВАЛЬНАСЦЬ

Найбольш поўныя смакавыя адчуванні, слухавыя ўспрыманні, нюх — паміж 17 і 19 гадзінамі.

ЖЫВЕМ-РАСЦЕМ

Найбольш інтэнсіўна на працягу дня растуць у чалавека скура і пазногці паміж 16 і 18 гадзінамі.

ЛЕПШЫ ІМУНІТЭТ

Найбольш моцна арганізм супраціўляецца інфекцыям у 22 гадзіны.

НАРАДЖЭННЕ ДЗЯЦЕЙ

Большасць дзяцей нараджаюцца на свет паміж 24 і 4 гадзінамі раніцы.

КАЛІ ВЫ НЕ ПАВІННЫ ЗАСТАВАЦЦА АДНЫЯ

Найбольш востра чалавек адчувае адзіноцтва паміж 20 і 22 гадзінамі.

СПЯШАЙЦЕСЯ ДА КАСМЕТОЛАГА

Найбольш успрымальная скура для касметычнага догляду за ёй ад 18 да 20 гадзін.

СЛЯПЫЯ ГАДЗІНЫ

Горш за ўсё шафёры бачаць ў 2 гадзіны ночы.

КАЛІ АБЕДАЦЬ У НАЧНЫХ ЗМЕНАХ

Спад працаздольнасці на вытворчасці ў начной змене ад 3 да 4 гадзін раніцы.

ГАДЗІНЫ СЛАБАСЦІ

Найбольш слабы крывяны ціск у чалавека паміж 4 і 5 гадзінамі раніцы.

(Часопіс «Штерн»).

Гаспадынька

Паважаныя сябры! Вітаю вас! Набліжаецца доўгачаканае ўсімі свята — Новы год. Таму гэты выпуск «Гаспадынькі» я хачу прысвяціць гэтаму святу. Можа вы знойдзеце нешта цікавае і для сябе? Сёння я раскажу вам пра свята Каляды, якое святкуецца ў розных краінах, але называецца па-рознаму; дам некалькі карысных парад дзяўчатам; раскрыю вам таямніцу штодзённага нашага харчу — бульбы і, канечне, рэцэпт святочнага блюда.

У СВЯТОЧНЫЯ ВЕЧАРЫ

Дні раждзества Хрыстова ў кожнага народа маюць сваю назву; на Украіне і ў Беларусі — каляды, у Германіі — святочныя вечары, у Расіі — святкі. Сярод народных урачыстасцей няма больш яркай і каларытнай, дзе б так цудоўна перапляліся традыцыі народныя і хрысціянскія. А колькі абрадаў скапілася за тысячагоддзі — свае «святкі» былі яшчэ ў Старажытным Егіпце. З глыбінь стагоддзяў прыйшлі да нас святочныя пераапрананні, гульні, песні, варажба.

Святкаванне святак пачынаецца ў поўнач і працягваецца тыдзень — з 7 па 14 студзеня — менавіта ў ноч з 13 на 14 збіраемся мы, каб сустрэць Стары Новы год.

Памятаеце, у Гогаля: у ноч перад Калядамі спяваюць хлопцы і дзяўчаты каляду? А што гэта такое? Каляду сярод багоў Уладзіміравых упамінае яшчэ летапісец Нестар, а Карамзін лічыў, што Каляда — бог гулянняў і міру. Славяне так называюць навагодні падарунак. Калядкі на святочным тыдні — гэта святочныя песні аб міры, хаце, хлебе — таму ўсе меркаванні па-свойму правільныя.

Не здзіўляйцеся, калі адчыніўшы ў навагоднюю ноч дзверы, убачыце на парозе незнаёмых людзей — да вас прыйшлі калядоўшчыкі. А адрозніць іх ад падпіўшых гуляк вельмі проста: у руках іх могуць быць ліхтары з зоркамі, і яшчэ з парога яны абавязкова праспяваюць здравіцу гаспадарцы хаты. А тыя не павінны заставацца ў даўгу, таму што не прыняць «хрыстаславаў» нашыя продкі лічылі грахом. Ну, а гасцей чым трэба частаваць? Прыгатуйце з пшанічнай крупы кашу, зварыце куццю — гэта будуць самыя сапраўдныя святочныя стравы. Некалі, калі вельмі хацелі здзівіць калядоўшчыкаў нечым аргігінальным, падавалі на стол па звычаях старажытных саксаў свіную галаву ў воцаце з лімонам у пашчы. Самае галоўнае, каб нечаканыя госці засталіся задаволенымі,— тады ў вашай хаце цэлы год будзе шчасце.

У святочныя ночы адбываюцца незвычайныя рэчы. Калі вы жыхар сельскай мясцовасці, то зайдзіце ў гэтую ноч у хлеў або на ферму — у поўнач усе авечкі, козы, каровы і інш., як сцвярджалі нашы прадзеды, павінны ўстаць на калені. Яшчэ нейкіх сто гадоў назад на вуліцах было шмат пераапранутых, утваралі цэлыя цягнікі. Праўда, потым, павесяліўшыся, паязджане павінны былі ачысціцца купаннем у рэчцы, таму што маска лічылася прыналежнасцю нячыстых сіл. Сёння для нашых гараджан, якія прывыклі да цэнтральнага атаплення, купанне ў лунцы можа скончыцца плачэўна. Калі, вядома, яны не «маржы».

Вам не пад сілу такое выпрабаванне? Тады паспрабуйце паваражыць. Менавіта ў святкі загадваюць, якім будзе будучы год, а дзяўчына можа даведацца, ці выйдзе яна ў гэтым годзе замуж. У навагоднюю ноч збіраліся нашы бабулі за ваколіцай, каб спытаць у прахожых: «Як ваша імя!» Варожачы так, будзьце асцярожныя — прыгледзьцеся да сустрэчнага, перш чым спытаць,— таму што суджаны павінен быць падобным да яго (верагодна нават супадзенне імя). Для большай праўдзівасці варажбы можаце пакласці на галаву блін, як гэта рабілі ў Яраслаўскай губерні, але тады не крыўдуйце калі незнаёмы мужчына пакіне ваша пытанне без адказу.

Падыдзіце ў святочную ноч да чужога вакна, прыслухайцеся да размовы ў хаце. Калі яна вясёлая і святочная, то і год будзе вясёлым і паспяховым. Памятайце і пра тых, хто можа падслухоўваць і пад вашым акном,— няхай у гэтыя сем начэй і дзён у вашай хаце ўсе будуць прыветлівымі. Гэта абнадзеіць таго, хто падслухоўвае, а ў вашай сям'і ўвойдзе ў звычку захоўваць мір і спакой у хаце. Нашыя продкі варажылі ў лазні, варажылі, заводзячы ў хату каня, на жаль, большасць з нас не зможа такога зрабіць з-за адсутнасці коней і кватэр, у якіх яны змаглі б змясціцца. Не хвалюйцеся: для таго, каб даведацца аб будучым мужы, можна ўзяць курыцу. Растаўце на падлозе талеркі з хлебам і вадой, пакладзіце вугольчык, залатыя, срэбныя і медныя рэчы. Калі курыца падыйдзе да вугольчыка, то сямейны бюджэт лепш даверыць вам, калі да срэбра ці золата — ваш будучы муж зробіць усё для таго, каб ваш дом быў у дастатку.

У гэтыя святочныя дні нельга сварыцца на гаспадыню, калі яна перасаліла страву. Можа яна таксама вырашыла паваражыць? Калі, сплючы, вас мучыць смага і нехта прынёс вам вады, пастарайцеся яго пазнаць і запомніць — гэта ваш спадарожнік жыцця.

Мабыць, не трэба пералічваць усе спосабы варажбы — н[е] хопіць ночы, каб паспрабаваць кожны. Ды ў святочнай варажб[е] важна адно: калі яна была дл[я] вас паспяховай — то ў вас цэл[ы] год будзе добры настрой; ну а ў няўдачу можна проста не паве[]рыць.

(Штотыднёвік «Сям'я...

ЗДАВАЛАСЯ Б, ЗВЫЧАЙНАЯ БУЛЬБА...

В. А. Дацэнка, аўтар кнігі «Агародніна і плады ў харчаванні»,— прафесар, доктар медыцынскіх навук. У яго рабоце ідзе гаворка аб ролі, значэнні агародніны, садавіны, ягад у харчаванні здаровага і хворага чалавека, пра тое, што практычна ўсе плады зямлі могуць быць не толькі стравай, але і лекавым сродкам, калі, вядома, правільна іх скрыстаць, трэба ведаць іх уласцівасці. Прапаную чытачам урыўкі з гэтай кнігі, якія прысвечаны добра вядомай усім бульбе.

БУЛЬБА ЯК ЛЕКАВЫ СРОДАК

У медыцынскай практыцы яе выкарыстоўваюць не толькі як крыніцу вітамінаў, мінеральных элементаў, вугляводаў і амінакіслот, але і для прафілактыкі і лячэння шэрагу захворванняў. Бульба валодае процізапаленчымі, раназагойваючымі і спазмалітычнымі ўласцівасцямі, атрыманы з яго крухмал аказвае змякчальнае, абвалакваючае і процізапаленчае дзеянне. Клубні займаюць вядучае месца ў дыетычным харчаванні пры захворваннях страўнікава-кішэчнага тракту. Свежы сок бульбы тармозіць сакрэцыю стрававальных залоз, таму вельмі эфектыўна яна пры гастрытах і язвеннай хваробе. Бульба нармалізуе і дзейнасць сэрца, карысна пры арытміі. Хворым з ацёкамі карысна з'ядаць да 1 кілаграма несалёнай бульбы ў дзень у любым выглядзе з лупінамі. Свежы сок у невялікай колькасці аказвае добры ўплыў на сардэчна-сасудзістую сістэму, садзейнічае зніжэнню артэрыяльнага ціску.

Выкарыстоўваць бульбу як лекавы сродак трэба асцярожна і разумна, з улікам стану хворага і толькі пад наглядам урача. Не трэба забываць, што праросшая і пазелянеўшая бульба можа быць прычынай цяжкіх харчовых атручванняў.

У народзе шырока распаўсюджана лячэнне запалення верхніх дыхальных шляхоў удыханнем пары свежазваранай бульбы, якая мае шэраг лекавых рэчаў.

Выкарыстоўваюць яе і ў выглядзе маскі пры сухой і апаленай сонцам скуры. Для гэтага яе вараць у «мундзірах», расціраюць са смятанай або сліўкамі і наносяць роўным слоем на твар.

У КАСТРУЛІ І НА ТАЛЕРЦЫ

Мабыць не знойдзеш такога чалавека, які б не любіў бульбы. Сёння я нікога не здзіўлю, калі скажу, што з яе можна прыгатаваць больш, чым 500 страў. Думаю, што яна не будзе лішняй і на навагоднім стале. Я прапаную толькі дзве стравы.

ФАРШЫРАВАНАЯ БУЛЬБА

Добра памыць вялікую бульбу, разрэзаць напалову, выразаць унутранасць і пакласці туды альбо грыбы з цыбуляй, альбо вараную рыбу з цыбуляй, альбо фарш з часнаком. Зверху заліць маянэзам і пакласці кавалачак сыру. І ўсё гэта запекчы ў духоўцы на рашотцы.

НАЛІСТНІКІ З БУЛЬБЫ

Бульбу памыць, пачысціць, пацерці на тарцы і выціснуць. Дзве бульбіны адварыць, размяць, змяшаць з яйцамі, соллю, сахарам і газіраванай вадой. Сумясь павінна атрымацца рэдкай. Налістнікі выліваць разліўной лыжкай на змазаную тлушчам скавараду, жарыць з абодвух бакоў. Зверху можна намазаць мармеладам або варэннем. Звярнуць або скласці канвертам і падаць на стол.

А для гэтага вам спатрэбіцца: 6 шт. бульбін, 1 ст. лыжка сахару, 1/2 стакана газіраванай вады, 2 яйцы, 2 ст. лыжкі мукі, 250 г. варэння або мармеладу, 1 ст. лыжка масла, соль.

Карысна ведаць

КРЭМ З ДАСТУПНЫХ СРОДКАЎ

Наша скура, пазбаўленая вітамінаў і пяшчотных сонечных прамянёў, патрабуе зараз (а ў навагоднюю ноч асабліва) вельмі пільнага догляду. Але дзе ўзяць той жа пажыўны крэм, касметычнае малако і г. д.? Не адчайвайцеся. Усё гэта ў нейкай ступені можна замяніць натуральнымі прадуктамі. Вось што раіць пераможца VIII Усесаюзнага конкурсу прафесійнага майстэрства цырульнікаў і касметолагаў у Кіеве, касметолаг-дэкаратар Людміла Келіх.

* * *

Спачатку аб тым, чым жывіць скуру твару. Гэта, перш за ўсё, маскі. Для сухой скуры — 1/2 жаўткі і 2 ст. лыжкі алею альбо 1 ст. лыжка смятаны і 1 ст. лыжка крухмалу. Для тлустай скуры рэкамендую налажыць два слаі кефіру. Можна таксама скарыстаць аўсяныя шматкі або фасолю. Аўсяныя шматкі размалоць, праварыць у малацэ. Фасолю замачыць на ноч у вадзе, праварыць у ёй, растаўчы і нанесці на скуру на 20—25 хвілін па масажных лініях. Маскі трэба рабіць 1-2 разы ў тыдзень.

Вельмі важна не толькі пажыўляць скуру вітамінамі, але і насычаць яе вільгаццю. Нездарма раяць французы: больш гуляйце ў туманныя дні. У паравыя ваннаčкі для твару варта дабаўляць травы: шалфей, зверабой, палявы хвошч, рамонак і г. д.

Калі ў вас няма касметычнай смятанкі, макіяж можна знімаць алеем. А яшчэ вельмі карысна ачышчаць твар мінеральнай вадой, лёдам, малаком, напалову разбаўленым з вадой, адварамі з траў, жаўтком, аўсянымі шматкамі.

НА СВЯТОЧНЫ СТОЛ

МЯСА ПА-ФРАНУЦУЗСКУ

Мяса адбіць, паперчыць, убіць часнок. Пакласці шчыльна на змазаную тлушчам бляху. На мяса пакласці слаямі цыбулю, моркву, бульбу, парэзаную кружочкамі, пасаліць, паперчыць. Сыр нацерці на тарцы, пасыпаць зверху. Смятану змяшаць з маянэзам, заліць усю паверхню. Запякаць у духоўцы на працягу гадзіны.

МЯСА У ГАРШЧОЧКАХ

Мяса парэзаць кавалачкамі, на дно гаршчочка пакласці тлушч, потым — мяса, цыбулю, моркву, бульбу, таксама парэзаныя кавалачкамі. Калі ёсць грыбы — яны нададуць мясу асаблівы смак. Гаршчочкі напоўніць па «плечыкі». Соль, перац, зяленіва — па вашаму густу, лаўровы ліст. Даліць вады, закрыць крышкай або ляпёшкай з цеста. Паставіць на 1 гадзіну ў духоўку.

ТОРТ СА ЗГУШЧОНЫМ МАЛАКОМ

1 яйцо, 1 ст. лыжка мёду, 1 ст. лыжка сметанковага масла, 1 банка згушчонкі, 1 стакан мукі, 0,5 ч. лыжкі соды, пагашанай воцатам.

Цеста вымешаць лыжкай да густаты смятаны. Падзяліць на 2 часткі і выпякаць у духоўцы. Паслаіць крэмам.

Крэм: 400 г. смятаны, 1 стакан сахару ўзбіць.

Наш адрас: 230023, г. Гродна, вул. Ажэшкі, 22, пакой 404, тэл. 44-72-97

Газета выходзіць штодыднёва
Аб'ём газеты — адзін друкаваны аркуш

Газета надрукавана афсетным способам у Гродзенскай абласной узбуйненай друкарні г. Гродна, вул. Паліграфістаў, 4
Падпісана ў друк у 15 00.

Наклад 2 000 экз. Зак. 6785

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: САВЕТ УНІВЕРСІТЭТА, ПРАФКАМ СУПРАЦОЎНІКАЎ, ПРАФКАМ СТУДЭНТАЎ, КАМІТЭТ КАМСАМОЛА.

РЭДАКТАР С. М. ЛАЎНІК